

Asia: VN/16274/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö Dnro L2023-42

14.9.2023

lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönne: VN/16274/2022, 21.07.2023

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI KILPAILU- JA
KULUTTAJAVIRASTOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Digimarkkinasäädöstä täydentävät kansalliset säädökset (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus
(EU) 2022/1925)

Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

Johdanto

Suomen Asianajajaliitto kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä ("TEM") mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta, jolla Suomessa annettaisiin asetusta 2022/1925 (nk. digimarkkinasäädös, jäljempänä "DMA") täydentävää kansallista sääntelyä (VN/16274/2022, "Esitys").

Esitys perustuu DMA:n säädöksiin ja sillä pyritään varmistamaan, että kansallisten viranomaisten toimivaltuudet ovat selkeät ja riittävät asetuksen täytäntöönpanosta vastaavan Euroopan komission avustamiseksi ja asetuksen tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi. Lisäksi Esityksessä esitetään, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto ("KKV") toimisi keskitettynä kansallisena yhteysviranomaisena digimarkkinasäädökseen liittyvissä asioissa sekä voisi salassapitosäännösten estämättä vastaanottaa ja luovuttaa Euroopan komissiolle digimarkkinasäädöksen artikloissa tarkoitettuja tietoja ja asiakirjoja. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimimisesta komissiota avustavana viranomaisena digimarkkinasäädöksen nojalla tehtävissä tarkastuksissa ja markkinatutkimuksissa sekä markkinatutkimuksen aloittamista koskevan pyynnön tekijänä.

Oikeussuoja

Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että vaikka Esitys perustuu lähtökohtaisesti suoraan sovellettavaan Euroopan unionin oikeuteen, toimeenpanevien kansallisten säännösten tulee taata oikeussuoja asianmukaisella tavalla.

Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että Esityksessä ei ole säännetty tai mainittu asianajajan ja hänen päämiehensä välisen kommunikaation luottamuksellisuuden suojasta. Kansalliset viranomaiset, kuten KKV, harjoittavat harkintavaltaa tarkastusta suorittaessaan sekä kohdatessaan asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa materiaalia. Asianajosalaisuuden laajuuden suhteen saattaa syntyä tarkastuksen kohteena olevan yrityksen ja KKV:n välillä erimielisyyttä.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Asianajosalaisuuden suoja on oikeudenmukaiseen oikeudenkäynnin kulmakivi, joka perustuu kansallisen lainsäädännön (erityisesti asianajajista annetun lain, 496/1958, jäljempänä "AAL", 5 c §) lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 ja 8 artiklaan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47(1), 48(2) ja 7 artiklaan. Edellä mainittuja täydentävät omalta osaltaan oikeuskäytäntö, joista Asianajajaliitto

nostaa esiin esimerkiksi tapaukset KKO:2003:119, KKO:2006:61, KHO:2019:83 sekä EUTI C-694/20 Orde van Vlaamse Balies ym. Tapauksessa C-694/20 Orde van Vlaamse Balies ym. EUTI on katsonut, että asianajajille demokraattisessa yhteiskunnassa uskottuun perustavanlaatuiseen tehtävään oikeussubjektien puolustamisesta (EIT, 6.12.2012, Michaud v. Ranska, 118 ja 119 kohdat) sisältyy jokaisen oikeussubjektin mahdollisuus kääntyä täysin vapaasti asianajajan puoleen, jonka ammatillisena tehtävänä on antaa riippumattomia oikeudellisia neuvoja niitä tarvitseville. Asianajosalaisuus suojaa perusoikeutena tätä luottamuksellista neuvonantoa (ks. myös EYTI C-155/79 AM & S).

Asianajajaliiton mukaan on välttämätöntä, että hallintoriita asianajosalaisuuden rajanvedon suhteen voidaan käsitellä tehokkaalla tavalla asianajosalaisuutta rikkomatta. Asianajajaliitto tuo esiin, että esityksestä ei käy ilmi, mikä on yrityksen tehokas valitustie tilanteessa, jossa KKV avustaa komissiota DMA:n mukaisessa tutkinnassa, ja tutkinnan kohteen ja KKV:n edustajien välillä nousee erimielisyys asianajosalaisuuden piiriin kuuluvan tiedon suojasta. Asianajajaliitto korostaa, että unionin oikeuden toimeenpano ei saa heikentää kansallisen perusoikeussuojan tasoa tai vaarantaa perusoikeutena suojatun asianajosalaisuuden käytännön toteutumista.

Esitys ei täytä siten Asianajajaliiton näkemyksen mukaan perustuslain 21 §:n ja 22 §:n eikä asianajosalaisuudesta erikseen annettujen säännösten (AAL 5 c §, luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annettu laki 8 §) vaatimuksia, vaan sitä tulisi täydentää yllä mainitulta osaltaan. Tältä osin esimerkkinä voi käyttää esimerkiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain (571/2019) 4 §:n 2 momenttia (814/2022).

Helsingissä 14. päivänä syyskuuta 2023

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson

Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Ilkka Aalto-Setälä, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu kilpailuoikeuden asiantuntijaryhmässä.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto